

Vastaus valtuustoaloitteeseen 11/2020: Liikkumisstrategian laatiminen Kirkkonummen kuntaan

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta 12.12.2024 § 85
1142/12.04.00/2020

Valmistelija	Nuoriso- ja liikuntapäällikkö Päivi Sorvari etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi, puh. 09 29671 (vaihe)
Päätösehdotus	Sivistysjohtaja Ikonen Eeva-Kaisa Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päättää antaa selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen 11/2020: Liikkumisstrategian laatiminen Kirkkonummen kuntaan ja esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuun käsiteltynä.
Käsittely	Kokous jatkui klo 18:45. Nuoriso- ja liikuntapäällikkö Päivi Sorvari oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana. Jäsen Patrik Lundell poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 18:59.
Päätös	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päätti päätösehdotuksen mukaisesti.
Tiedoksi	-
Selostus	Kunnan lakisäätäinen tehtävä liikkumisen edistämässä Liikkumisen edistäminen tarkoittaa toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla lisätään ihmisten fyysistä aktiivisuutta sekä mahdollisuuksia liikkua aktiivisesti ja monipuolisesti arjessaan. Kunnilla on keskeinen rooli liikkumisen mahdollistajina. Kirkkonummen kunta toteuttaa lakisäätäistä tehtäväänsä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä perustuen eri lakeihin: <ul style="list-style-type: none">• Kuntalaki (410/2015, 1 §): Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.• Liikuntalaki (390/2015): Kunta vastaa liikunnan yleisten edellytysten luomisesta. Tämä sisältää liikuntapaikkojen tarjoamisen, liikunnan järjestämisen, kansalaistoiminnan tukemisen sekä terveyttä edistävän liikunnan edistämisen.• Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021): Kunnan on yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa edistettävä asukkaidensa hyvinvointia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Työn on perustuttava sekä hyvinvointialueen että kunnan strategiaan, jotka luovat puitteet yhteisesti tehtävälle työlle. Myös useissa vapaa-aikapalveluja koskevissa laeissa on viittauksia hyvinvoinnin edistämiseen. Lait antavat kunnille paitsi mahdollisuuden edistää liikkumista, myös velvollisuuden tehdä niin.

Poikkihallinnollinen yhteistyö liikkumisen edistämässä

Viime vuosina useissa kunnissa on laadittu erillisiä liikkumishoelmia edistämään arkiliikkumista. Kirkkonummi osallistui syksyllä 2023 ja keväällä 2024 liikkumishoelmien työpajasarjaan, jonka koordinoivat Kuntaliitto, Olympiakomitea ja Liikuntatieteellinen Seura. Työpajoissa esiteltiin liikkumishoelmien merkitystä kuntien strategisina työkaluina, mutta tärkeämpänä koettiin, että liikunnan edistäminen on osa käytännön toimintaa kunnan poikkihallinnollisessa työssä. Liikkumishoelmat konkretisoivat omalta osaltaan kuntastrategiaa ja hyödyntävät muun muassa valtakunnallisia liikkumisen edistämisen malleja, kuten Liikkuvat ja Suomi Liikkeelle -ohjelmia sekä Harrastamisen Suomen mallia. Myös Kirkkonummi osallistuu näihin ohjelmiin aktiivisesti.

Kirkkonummen vapaa-aikapalvelut on ollut mukana Harrastamisen Suomen mallissa alusta saakka ja kehittänyt lasten ja nuorten maksutonta harrastustoimintaa yhdessä paikallisten toimijoiden sekä opetuspalvelujen kanssa pitkäjänteisesti lähes kahdeksan vuotta. Harrastamisen Suomen mallin mukaisesti lapset ja nuoret osallistuvat vahvasti toiminnan kehittämiseen muun muassa harrastuskyselyjen sekä haastattelujen kautta. Tämän lisäksi Kirkkonummen varhaiskasvatus osallistuu Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaan ja on jo vuosia edistänyt liikunnallista elämäntapaa osana päivittäistä varhaiskasvatusarkea ja opetusta.

Kunta on mukana myös valtakunnallisessa Suomi Liikkeelle -ohjelmassa ja saa valtionavustusta senioreiden aktiivisen arjen toteuttamiseen ja kehittämiseen. Kunnan senioriväestön kasvun myötä erityisesti päiväaikaisen ohjatun toiminnan ja opetuksen kysyntä on kasvanut ja tulee kasvamaan entisestään. Ikiliikkuja-toiminnassa tarjotaankin liikuntaa, opetusta ja kulttuuritoimintaa. Lisäksi on perustettu Ikiliikkuja-raati jokaiseen kuntakeskukseen, jossa vapaaehtoiset seniorit osallistuvat aktiivisen arjen kehittämiseen yhdessä vapaa-aikapalvelujen asiantuntijoiden kanssa. Kuntalaisten lisäksi toimintaa kehitetään vahvassa yhteistyössä paikallisten toimijoiden sekä vapaa-aikapalvelujen eri yksiköiden kanssa.

Myös rakennettu ympäristö on keskeisessä roolissa kuntalaisten liikkumisen mahdollistajana ja edistäjänä. Kirkkonummella tätä tukee lähes 90 liikuntapaikan monipuolinen verkosto, joka tarjoaa asukkaille mahdollisuuksia liikkua eri tavoin ja luo paikallisille liikuntaseuroille puitteet toiminnan toteuttamiseen. Vuonna 2019 valmistuneessa Kirkkonummen liikuntapaikkaselvityksessä kartoitettiin liikuntapaikkojen käyttöä ja kehittämistarpeita, huomioiden eri käyttäjäryhmien tarpeet ja liikuntalajien vaatimukset. Selvityksen johtopäätökset ovat ohjanneet liikuntapaikkaverkoston kehittämistä ja saavutettavuuden parantamista. Kunnan liikuntainvestoinnit suunnitellaan viiden (5) vuoden ajalle ns. investointilistaan, joka hyväksytään vuosittain talousarvion yhteydessä. Listalle on nostettu muun muassa nykyisten liikuntapaikkojen peruskorjaushankkeita sekä tulevaisuuden liikkumisen tarpeita kuten tekojään suunnittelu.

Liikuntapaikkojen kehittäminen ja saavutettavuuden parantaminen vaativat pitkäjänteistä suunnittelua ja laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Vuonna 2023 kuntaan perustettiin asiantuntijaryhmä, joka koordinoi paikallisten toimijoiden liikuntapaikkahankkeita. Ryhmässä ovat mukana liikuntapalvelut, tontti- ja paikkatietopalvelut, kaavoitus sekä

rakennusvalvonta, ja tarvittaessa ryhmä hyödyntää myös muita asiantuntijoita. Asiantuntijaryhmä tukee liikuntapaikkainvestointien suunnittelua ja toteutusta muun muassa arvioimalla hankkeiden toteutettavuutta, edistämällä lupaprosesseja ja varmistamalla, että hankkeet vastaavat kuntalaisten ja paikallisten seurojen tarpeisiin. Lisäksi työryhmän toiminta vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja edistää liikkumisen kehittämistä kunnassa

Liikkumista tukevat järjestöavustukset ja osallisuus

Kirkkonummella paikalliset liikuntaseurat tuottavat valtaosan liikkumista edistävästä palveluista. Kunta tukee liikuntalain mukaisesti seurojen toimintaa järjestöavustuksilla sekä tarjoamalla osan liikuntatiloista maksutta paikallisten yhdistysten käyttöön kunnanhallituksen 9.12.2019 tekemän päätöksen mukaisesti. Lisäksi liikuntaseurojen kanssa tehtävä yhteistyö on keskeistä liikkumisen edistämässä. Tätä tukevat muun muassa liikuntapalveluiden järjestämä Seurafoorumi ja vuodesta 2014 alkaen säännöllisesti pidetyt seuratyöntekijöiden tapaamiset. Niiden tavoitteena on verkostoituminen, vuoropuhelu ja yhteistyön kehittäminen liikuntatoimijoiden kesken sekä liikunnallisten, ajankohtaisten aiheiden käsittely.

Yhdistystoiminnan kehittämiseksi kunta jatkaa vuonna 2025 avustusprosessien digitalisaation kehittämistä. Lisäksi vuonna 2025 selvitetään avustusten kohdentumisen kokonaiskuva ja tunnistetaan mahdolliset kehityskohteet avustusjärjestelmässä.

Kirkkonummen kuntastrategia liikkumisen tukena

Kirkkonummen kuntastrategiassa 2024–2030 hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen, läpileikkaava teema, jossa korostuu kuntalaisten ja kunnassa työskentelevien henkilöiden hyvinvointi, terveys ja koettu elämänlaatu. Tämä teema ohjaa kunnallista toimintaa kaikilla sen tasoilla. Kuntastrategiaan on kirjattu useita tavoitteita ja mittareita liikkumisen edistämiseksi, kuten kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien kilometrimäärän kehitys, kansalaisopiston yli 65-vuotiaiden kurssilaisten vuosittainen määrä sekä TEAviisarista tulevat kuntalaisten terveyden edistämisen mittarit. Kunnan on myös huomioitava päätöstensä vaikutukset väestön hyvinvointiin ja terveyteen sekä sen on laadittava muun muassa valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, joiden avulla seurataan ja kehitetään kuntalaisten hyvinvointia.

Liikkumisen edistämisen tavoitteet ovat laajasti integroituina kuntastrategiaan sekä erilaisiin kunnallisiin ohjelmiin ja suunnitelmiin, joista osa on tällä hetkellä päivitettävänä. Myös joidenkin ohjelmien nimet, kuten Ikääntymispoliittinen ohjelma (jatkossa Ikäihmisten hyvinvointisuunnitelma), ovat muuttumassa.

Nämä kunnan hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja –suunnitelmat ohjaavat konkreettisesti eri toimialojen myös liikkumiseen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Kirkkonummen kuntastrategia 2024–2030
- Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025
- Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

- Kirkkonummen kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2021–2024
- Ikääntymispoliittinen strategia vuodelle 2022
- Vammaispoliittinen ohjelma 2014–2025
- Kirkkonummen varhaiskasvatussuunnitelma
- Kirkkonummen suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma
- Läroplan för den grundläggande utbildningen i Kyrkslätts kommun
- Kurkistus tulevaisuuteen – Kirkkonummen maankäytön kehityskuva 2040 ja 2060
- Kirkkonummen turvallisen ja kestäväen liikkumisen suunnitelma
- Kirkkonummen kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma

Yhteenveto

Kirkkonummen kunta edistää liikkumista osana lakisääteistä tehtäväänsä, ja liikkumisen tavoitteet ovat integroituneet tälläkin hetkellä osaksi muun muassa kunnan strategiaan ja erilaisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin. Liikkumisen edistämisen työssä korostuvat osallisuus, yhteistyö, poikkihallinnollisuus ja pitkäjänteisyys. Tärkeimmät toimenpiteet liittyvät aktiivisen arjen tukemiseen, kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien parantamiseen, liikuntapaikkaverkoston kehittämiseen sekä järjestöavustuksiin. Eri toimialojen, hyvinvointialueen ja paikallisten toimijoiden välinen yhteistyö on keskeinen tekijä liikkumisen pitkäjänteisessä kehittämisessä.

Osallisuuden eri tavat tuovat kuntalaisten ja paikallisten toimijoiden näkökulmat tiiviisti mukaan liikkumisen edistämisen kehittämistyöhön. Liikuntaseurojen, vapaaehtoisten ja kuntalaisten osallistuminen esimerkiksi Ikiliikkuja-raadeissa, seurafoorumissa sekä lasten ja nuorten harrastustoiminnan suunnittelussa varmistaa, että palvelut ja toimenpiteet vastaavat eri ryhmien tarpeisiin.

Kunnan nykyisessä strategiassa hyvinvointi on keskeinen teema, jossa korostuu kuntalaisten ja työntekijöiden terveys, hyvinvointi ja elämänlaatu. Liikkumisen edistäminen onkin jo osa laajempaa kunnan hyvinvointityötä. Kirkkonummella liikkumisen edistäminen on vakiintunut osaksi hyvinvointityötä, ja nykyiset strategiat, suunnitelmat ja ohjelmat tarjoavat hyvän pohjan työn vaikuttavuuden arvioinnille sekä työn pitkäjänteiselle jatkamiselle.

Päätöshistoria

Kunnanvaltuusto 16.11.2020 § 100

Valtuutettu Irja Bergholm jätti kunnanvaltuuston kokouksessa seuraavan aloitteen:

”Liikunnan hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista saadaan jatkuvasti lisää tutkimustietoa.

Liikkumisella ja kaikenlaisella fyysisellä aktiivisuudella on todettu olevan suotuisten fyysisten vaikutusten lisäksi myös ihmisten elämänlaatua parantavia psyykkisiä ja sosiaalisia seurauksia.

Liikkumisen organisoinnissa kunnilla on mitä keskeisin tehtävä. Liikuntalain mukaan kunnilla on velvollisuus kuntalakiin perustuen huolehtia

asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista sekä siten kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa asioissa. Kuntien tulee myös arvioida asukkaidensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolakia.

Liikkumisen edistäminen tulisi sisältyä kaikkeen kunnalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällöin merkittäviksi kohteiksi nousevat esimerkiksi kevyen liikenteen väylät, luonto- ja retkeily-ympäristöt sekä turvalliset ja esteettömät koulu-työ- ja asiointireitit.

Kunnissa liikunnan organisoijina ovat merkittävässä asemassa vapaaehtoistyötä tekevät liikunta- ja urheiluseurat.

Esitän että kuntaamme ryhdytään laatimaan liikkumisstrategia, jossa linjattaisiin liikkumisen merkittävä asema osana kaikkea päätöksentekoa. Liikkumisen aseman korostaminen strategian avulla koituisi paitsi kuntalaisten hyväksi myös lisäisi kunnan houkuttelevuutta asuinympäristönä. Liikkumisstrategian laatiminen mahdollistaisi myös kuntalaisten kuulemisen liikuntaa ja urheilua koskevissa asioissa.”

Aloitteen olivat Irja Bergholmin lisäksi allekirjoittaneet seuraavat valtuutetut: Ulf Kjerin, Johanna Fleming, Saara Huhmarniemi ja Krista Petäjäjärvi.

Päätös

Kunnanvaltuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.